

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IANUARIE 2021 • NR.1 (179)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1.** Cristina Gherasimov, consilieră pe politică externă a președintei Maia Sandu: „Politica externă a Republicii Moldova în următorii ani ar trebui să contribuie la protejarea și promovarea intereselor cetățenilor săi”
- 2.** Editorial de Mădălin Necșuțu, jurnalist, Balkan Insight: „Cum a dezghețat Maia Sandu relațiile cu vecinii și Occidentul”
- 3.** Marko Shevchenko, Ambasador al Ucrainei în Republica Moldova: „Ucraina și Moldova fac parte din familia europeană, așa că nimeni nu poate pune la îndoială în mod rezonabil aspirațiile lor europene”
- 4.** Opinia expertului. Natalia Stercul: „O nouă fereastră de oportunitate în dialogul moldo-ucrainean: momentul potrivit pentru a acționa”

Importante, pe scurt

Republica Moldova va primi primele loturi de vaccin împotriva COVID-19, începând cu jumătatea lunii februarie 2021. Chișinăul va primi 24.570 doze de vaccin Pfizer/ BioNTech (Comirnaty) și 264.000 doze produse de Oxford / AstraZeneca. Vaccinul produs de Oxford / AstraZeneca va fi livrat în Moldova în rate, începând cu sfârșitul lunii februarie, pentru primul și al doilea trimestru. Platforma COVAX este unul dintre cei trei piloni ai accesului la instrumentele de Accelerare COVID-19 (ACT) (diagnostic, tratament și vaccinuri), care a fost lansat în aprilie de OMS, Comisia Europeană și Franța ca răspuns la pandemia COVID-19. COVAX a primit cereri pentru furnizarea de vaccin COVID-19 din 72 de țări. În prima etapă, au fost selectate doar 18 țări, inclusiv Republica Moldova, care va primi doze gratuite de COVAX pentru a vaccina 20% din populație. Ulterior, Moldova va procura vaccinuri prin COVAX la un preț preferențial. Republica Moldova s-a alăturat COVAX în august 2020, printr-o scrisoare de intenție, semnată de Ministerul Sănătății. Cererea pentru vaccinul împotriva COVID-19 a fost trimisă pe 7 decembrie.

România oferă ajutor umanitar de urgență Republicii Moldova pentru combaterea virusului SARS-CoV-2. Ajutorul, care constă din echipamente de protecție medicală, în valoare totală de aproximativ 48 de milioane de lei, va ajunge la Chișinău în următoarele zile. Primul lot de ajutor acordat de Guvernul de la București, în valoare totală de 2,2 milioane de euro, a sosit pe 11 februarie și s-a încheiat pe 13 februarie. „Guvernul român a decis să acorde gratuit ajutor umanitar extern de urgență autorităților moldovene. Delegația română participantă la misiune va fi alcătuită din Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, format din opt persoane”, a anunțat premierul României, Florin Cițu. În prima fază, ajutorul umanitar va consta în echipament medical de protecție: 1,5 milioane de măști chirurgicale, 100.000 de măști FFP3, 100.000 de costume medicale și 100.000 de mănuși nesterile.

Președinta Maia Sandu a asigurat, după vizita la Bruxelles din 17-19 ianuarie, că va fi posibilă deblocarea finanțării UE după viitoarele alegeri anticipate. „UE are un potențial imens de asistență pentru Republica Moldova, care a fost ratat în ultimii ani din cauza faptului că conducerea țării a inclus oameni care urmăresc interese personale, corupte, nu interesele cetățenilor. UE vrea să ne ajute, dar vrea să vadă un partener de încredere. Prin urmare, sarcina noastră este să organizăm munca în țară, să asigurăm o conducere stabilă și responsabilă. Când se va întâmpla acest lucru, UE va debloca toate fondurile pentru țara noastră”, a spus Sandu într-o conferință de presă după întoarcerea de la Bruxelles. Sandu a mai spus că alegerile parlamentare anticipate ar trebui să fie organizate în Moldova cât mai curând posibil, iar apoi „deputații responsabili vor putea modifica legile adoptate de socialiști și de deputații Partidului Șor”, după care țara va primi finanțarea necesară.

Dezghețul diplomatic și perspectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova

Președinta Maia Sandu împreună cu omologul său francez Emmanuel Macron la Palatul Elysee

Întrevederile noului președinte al Republicii Moldova, Maia Sandu, cu vecinii și unii dintre cei mai importanți parteneri de dezvoltare ai țării au dat rapid roade. Schimbarea de paradigmă și dezghețarea relațiilor cu aceștia a produs efecte imediate și a deblocat fonduri și noi oportunități de dezvoltare în relațiile Moldovei cu România, Ucraina, Uniunea Europeană și Franța.

Cele patru întrevederi avute pe rând de Maia Sandu la Chișinău, Kiev, Bruxelles

și Paris au adus beneficii materiale și au reclădit relațiile dintre Chișinău și mai mulți parteneri tradiționali ai Republicii Moldova, unele înghețate pe timpul mandatului fostului președinte Igor Dodon.

Campania diplomatică concentrată a Maiei Sandu a regândit relația la nivel prezidențial a Republicii Moldova cu instituțiile omoloage din statele mai sus amintite.

Pe 10 februarie, România a anunțat un nou ajutor

medical concret în valoare de 2,2 milioane de euro în echipamente medicale destinat luptei cu pandemia de coronavirus. Mai mult, Bucureștiul și Bruxelles au conlucrat pentru a deschide calea Republicii Moldova spre a primi ajutoare medicale în aceste vremuri de grea încercare.

„Ca urmare a discuțiilor pe care le-am avut cu Președintele României Klaus Iohannis, cu Prim-ministrul României Florin Cițu și cu înalți oficiali din UE, a fost posibilă

▶ reactivarea, cu titlu de excepție pentru țara noastră, a Mecanismului european de protecție civilă, prin care țările UE ne pot ajuta cu donații”, a declarat Maia Sandu.

Kievul și Chișinăul au convenit asupra unor proiecte de infrastructură precum construirea unui pod peste Nistru în regiunea Yampil-Cosăuți și o autostradă care va face legătura între cele două capitale. Una menită să scurteze timpii de deplasare, să sporească relațiile comerciale și să interconecteze cele două state mai departe spre arterele de circulație europene.

De la Bruxelles, Maia Sandu s-a întors cu promisiuni de dezghețare a fondurilor imediat ce vor fi puse în practică reforme și un ajutor concret de 21,4 milioane de euro pe reforma poliției. Apoi, de la Paris, Maia Sandu a revenit cu un interes al francezilor de a investi în proiecte de infrastructură din Republica Moldova, mărirea potențialului în zona comerțului bilateral și sprijin pentru parcursul european.

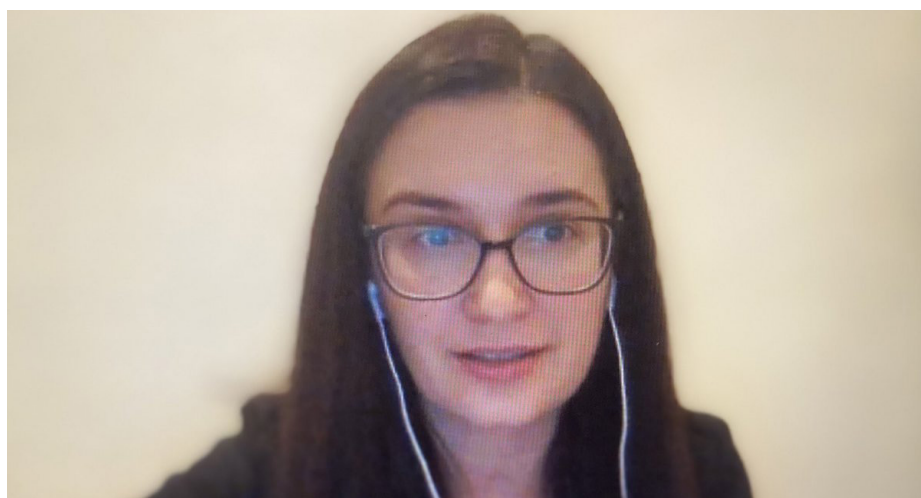
Cea mai notabilă realizare a acestui mini-turneu diplomatic al Maiei Sandu rămâne ieșirea Republicii Moldova din izolarea internațională cu Occidentul. Mai precis, reșezarea relațiilor strategice într-o matcă firească, de acolo de unde Chișinăul poate primi ajutor material și politic concret pentru următorii ani.

În cadrul acestei ediții, vă invităm să lecturați un interviu cu consiliera prezidențială pe politică externă, Cristina Gherasimov, și un editorial despre cum a dezghețat președinta Maia Sandu relațiile cu partenerii europeni și cei din proximitatea țării. De asemenea, venim cu un interviu exclusiv cu ambasadorul Ucrainei la Chișinău, Excelența Sa, Marko Șevcenko, și nu în ultimul rând, cu opinia expertului Asociației pentru Politică Externă din Moldova (APE), Natalia Stercul, despre oportunitățile și provocările din relația bilaterală Chișinău-Kiev.

Mădălin Necșuțu

Politica externă a Republicii Moldova în următorii ani ar trebui să contribuie la protejarea și promovarea intereselor cetățenilor săi

Interviu cu Cristina Gherasimov, consilieră pe politică externă a președintei Maia Sandu

Vizitele recente ale președintei Maia Sandu în mai multe capitale europene au relansat relațiile Republicii Moldova cu vecinii și partenerii tradiționali ai Chișinăului în ceea ce privește aspirațiile sale europene. Am stat de vorbă cu consiliera prezidențială pe probleme de politică externă, Cristina Gherasimov, care ne-a oferit o serie de detalii interesante despre semnificația recentelor întrevederi ale președintei Maia Sandu cu omologii săi din România, Ucraina, Uniunea Europeană și Franța. Care au fost mizele și cele mai importante aspecte ale acestor întâlniri aflați din interviul care urmează:

■ **Dacă ar fi să numim cinci priorități de politică externă a Republicii Moldova care ar fi în viziunea Dvs. acestea și de ce anume?**

■ Republica Moldova, pe parcursul ultimilor cinci ani, și-a făcut o defavoare procesului său de dezvoltare prin înghețarea relațiilor cu principalii săi parteneri externi de dezvoltare. Cazurile de corupție la cel mai înalt nivel și lipsa de voință de care

au dat dovadă autoritățile de la Chișinău în investigarea acestor cazuri au făcut ca comunitatea internațională să nu mai vadă Moldova ca țară deschisă reformelor și interesată în a progresa. A fost percepută ca o țară care a ales calea stagnării și nu cea a progresului. Pe acest motiv, Moldova practic a dispărut de pe agenda europeană.

În acest context de izolare și înghețare a relațiilor cu partenerii strategici și de dezvoltare cu care Republica Moldova a încheiat anul 2020, plus pandemia care ne va costa scump și în 2021 atât în vieți omenești, cât și în termeni de impact economic și social, obiectivul major al politicii externe moldovenești pe următorii ani este promovarea unei politici active și consecvente care să ne ajute să protejăm și să promovăm interesele cetățenilor noștri.

Acțiunile autorităților pe plan extern, în această privință, trebuie să ne ajute să redresăm efectele crizei pandemice, să relansăm economia prin atragerea investițiilor străine și promovarea exporturilor, și să dezvoltăm un climat

cât mai favorabil regional, în special cu vecinii noștri direcți, care să ne permită să ne concentrăm la maxim eforturile pe transformări interne durabile și sustenabile. Pentru aceasta e nevoie, în primul rând, să începem cu îmbunătățirea relațiilor cu vecinii noștri, dezghețarea și aprofundarea dialogului politic cu partenerii de dezvoltare pe bază de încredere și respect reciproc, interese comune, cooperare și comunicare transparentă.

Asemenea obiective pot fi realizate doar dacă Republica Moldova va da dovadă pe intern de consecvență și voință politică de a realiza acele viziuni pentru țară despre care le vorbim partenerilor noștri externi.

Relația complexă Chișinău-Kiev

■ **A urmat apoi vizita doamnei Sandu la Kiev. De ce a fost atât de complicată relația cu Kievul în toți acești ani și cu ce impresie ați rămas după vizita oficială de la Kiev? Ce aspecte anume s-au dezghețat în această relație și care sunt planurile de viitor pe această dimensiune?**

■ Pe parcursul acestor aproape 30 de ani de independență, relația noastră cu Kievul a fost și rămâne una complicată. Avem multiple subiecte sensibile care necesită voință politică și bunăvoință de ambele părți pentru a putea fi soluționate de comun acord. Discuțiile și negocierile complicate, de regulă, nu sunt prioritizate de autorități dacă aceste ingrediente nu există.

Ne aflăm într-o etapă politică când există atât la Chișinău, cât și la Kiev, interes și voință de a aborda nu doar dosarele complicate, dar și de a coopera pe proiecte concrete care să ne permită să explorăm în comun noile oportunități pe care ni le oferă aspirațiile de integrare europeană.

Vizita la Kiev care a fost întreprinsă în prima jumătate a lunii ianuarie este un prim pas în acest sens. Președintele Zelenski și echipa sa au dat dovadă nu doar de deschidere pentru discuții și negocieri, dar și de dorința de a construi noi poduri între țările noastre, atât la direct, cât și la figurat. Acele ingrediente pe care le menționasem anterior - voința politică și bunăvoință. Au fost abordate multe subiecte de importanță strategică ce țin de agenda bilaterală, securitatea regională, cât

și integrarea europeană. S-a convenit să fie continuat dialogul politic pe aceste teme la nivel de guvern și parlament, cât și la nivel de președinți în cadrul unui Consiliu nou format. Aceste prime discuții la nivel de șefi de state, sperăm noi, au pus bazele unei cooperări constructive, bazată pe încredere reciprocă, și de durată.

Pe viitor, dacă această voință politică la nivel de șefi de state va continua să fie susținută și la nivel de parlamente și guverne, noul parteneriat strategic ar putea fi orientat spre consolidarea cooperării în domeniile comercial-economic, protecției mediului, energiei, interconectării infrastructurii de transport, combaterii crimelor transfrontaliere, și consolidării securității regionale. Regiunea în care ne aflăm se află în multiple crize, care la fel, prezintă și multe oportunități. Doar prin eforturi comune cu vecinii noștri putem reuși să consolidăm stabilitatea și securitatea acestei regiuni care să ne permită atât să ne axăm pe modernizarea societăților și economiilor noastre, cât și să facem față provocărilor și amenințărilor existente.

■ **Am dori să ne dați, vă rugăm, și câteva detalii despre componența noului Consiliu de pe lângă cele două președinții. Care va fi componența sa, cât de frecvent se va întruni și care ar fi, în mare, rolul acestuia?**

■ Încă nu s-a convenit asupra cadrului legal al acestui Consiliu, dar se discută ca fiecare parte să includă până la șase membri care să fie numiți de președinți în funcție de subiectele propuse spre examinare la ședințele Consiliului. La fel, se discută ca ședințele Consiliului să fie convocate cel puțin o dată pe an, alternativ în Ucraina și Republica Moldova. Rolul Consiliului va fi de a da direcție strategică relațiilor între Ucraina și Republica Moldova, de a desfășura consultări pe probleme de relații bilaterale și probleme regionale de interes reciproc, cât și de a monitoriza implementarea înțelegerilor la care s-a ajuns.

■ **Și înainte de vizită și după, la Chișinău și nu numai, au fost comentate intens planurile energetice ale Kievului pe Nistru și posibilul impact negativ asupra mediului pentru Republica Moldova. Cum au decurs discuțiile pe acest subiect și ce s-a convenit? Ar putea cere Republica Moldova expertizarea/medierea UE**

pe acest subiect sau problema poate fi abordată doar la nivel bilateral?

■ Acest subiect a fost într-adevăr discutat la Kiev. Am confirmat disponibilitatea noastră pentru o discuție amplă asupra tuturor problemelor ce țin de funcționarea complexului hidroenergetic de pe Nistru. Aceasta face parte din acele subiecte sensibile despre care am menționat anterior. În acest context, desigur că a fost abordată necesitatea dezvoltării unor eforturi coordonate pentru protejarea ecologiei bazinului râului Nistru. Beneficiile economice pentru Ucraina care ar fi generate de creșterea capacității existente sau construirea de centrale hidroelectrice noi pe Nistru chiar dacă sunt de înțeles, nu trebuie în niciun caz să prevaleze asupra componentei de mediu întrucât prea mulți cetățeni de pe ambele maluri ale râului depind de menținerea și protejarea unui ecosistem sănătos al râului. Chiar dacă există o comisie bilaterală pentru protecția și utilizarea durabilă a râului Nistru, partea moldovenească a propus să fie reconsiderat un nou apel comun către partenerii europeni precum cel din 2018, când ne-am adresat deja o dată, în comun, Comisiei Europene la nivelul prim-miniștrilor. Kievul și-a exprimat deschiderea față de această abordare. În cadrul vizitei la Bruxelles, am discutat posibilitatea ca UE să ne ofere expertiză pentru a organiza o evaluare de impact asupra mediului în bazinul râului Nistru.

„Asistența pe care o primim de la Bruxelles depinde de eforturile depuse pe plan intern”

■ **Cum caracterizați vizita recentă de la Bruxelles? Există promisiuni de deblocare a unor fonduri pentru Republica Moldova, chiar și în condițiile în care Republica Moldova nu are un Guvern înclinat spre reforme? Cum văd situația cei de la Bruxelles și cum va continua ajutorul pentru Chișinău într-un astfel de context?**

■ Deschiderea de care a beneficiat Republica Moldova prin vizita efectuată la Bruxelles de doamna Președinte Sandu vorbește despre susținerea pe care o are țara noastră pentru parcursul nostru european atunci când suntem gata să

ne ținem de implementarea reformelor asumate în cadrul Acordului de Asociere.

Această vizită a fost una importantă și pentru ca în această perioadă, la Bruxelles se discută asistența care va fi oferită țărilor Parteneriatului Estic, inclusiv Republicii Moldova, pentru următorii șapte ani. Din această pricină, discuțiile de la Bruxelles au fost necesare pentru a asigura mărirea anvelopei financiare pentru țara noastră nu doar pentru 2021, dar și pentru următorii ani.

Deseori noi suntem obișnuiți să măsurăm impactul vizitelor în donații concrete și imediate- „Cu ce v-ați întors? Ce ați adus?” Trebuie să ne debarșăm de această mentalitate. În special dacă ne aducem aminte cât de mult au regresat relațiile noastre cu Bruxelles-ul în ultimii ani. Relațiile strategice necesită eforturi consecvente, discuții și negocieri care să ducă la decizii asumate și activități implementate, nu doar declarate sau scrise pe hârtie. Doar așa se crează relații cu adevărat bazate pe încredere care ar putea genera asistență pe viitor în beneficiul exclusiv al cetățenilor chiar și atunci când avem guverne care nu sunt dispuse să efectueze reforme complicate.

Este cert faptul că dacă nu vom realiza reformele pe care ni le-am asumat, nu ne putem aștepta la noi debursări și nici la noi instrumente de finanțare, nici pe termen scurt, nici pe termen lung. Uniunea Europeană nu este un bancomat de unde scoatem bani de fiecare dată când avem nevoie. Aici asistența chiar depinde doar de eforturile noastre pe intern și voința de care vom da dovadă în următoarele luni.

Asistența oferită într-un interval de timp foarte scurt, în vara-toamna anului 2019, după investirea Guvernului Sandu, mi se pare un exemplu care demonstrează clar că atunci când există voință politică și eforturi clare din partea noastră, ușile Uniunii Europene sunt larg deschise pentru a ne oferi sprijinul de care avem nevoie.

Importanța sprijinului de la Paris

■ **Cum ați caracteriza vizita din Franța a doamnei Sandu? Care au fost principalele**

puncte de pe agenda bilaterală și ce s-a obținut concret în urma acestei vizite?

■ Este o vizită importantă din câteva perspective. În primul rând, aceasta a venit la inițiativa președinției franceze. Înseamnă foarte mult pentru țara noastră în contextul în care ultima întrevvedere la nivel de președinți a avut loc în 1998, la Chișinău. Această invitație reprezintă un semn de susținere fermă oferit doamnei Președinte Sandu de către Franța în eforturile sale ca reformele democratice în Republica Moldova să reușească.

În al doilea rând, Franța, în calitatea sa de unul dintre cele mai influente state din Uniunea Europeană, joacă un rol decisiv în evoluția politicii Uniunii Europene față de Republica Moldova și asistența care este oferită de la Bruxelles. Susținerea Franței, în acest context, anume când se decid alocările financiare pentru următorii ani, pentru regiune și pentru Republica Moldova inclusiv, este una foarte importantă.

Pe agenda bilaterală au fost discutate numeroase subiecte, inclusiv inițierea negocierilor în vederea semnării unui acord de securitate socială pentru cetățenii noștri, posibilitatea facilitării procesului de conversiune a permiselor de conducere pentru moldovenii stabiliți în Franța, finalizarea negocierilor privind evitarea dublei impunerii, cooperare mai strânsă în procesul de fortificare a claselor bilingve în învățământul profesional tehnic dual, cât și în domeniile protejării și restaurării monumentelor istorice. Totodată, a fost discutată susținerea pe care o poate oferi Franța în procesul consolidării actului de bună guvernare, precum și modalitățile prin care aceasta ne-ar putea susține în consolidarea statalității și a independenței țării noastre.

În termeni concreți, a fost decisă includerea Republicii Moldova în lista țărilor eligibile pentru asistența Agenției Franceze pentru Dezvoltare ceea ce înseamnă, spre exemplu, proiecte de infrastructură la nivel național în beneficiul cetățenilor. De asemenea, autoritățile franceze s-au angajat să sporească resursele financiare în procesul de fortificare a claselor bilingve și celor alocate Alianței Franceze din Moldova. S-a convenit și oferirea asistenței pentru proiecte de colaborare pe

termen mediu care urmează a fi definitivate în următoarele săptămâni.

■ **Să ne așteptăm în viitorul apropiat și la o vizită în Germania a doamnei președinte Maia Sandu, acolo unde, știm bine, este foarte bine primită?**

■ Germania este un partener de dezvoltare foarte important pentru țara noastră. Este un stat membru UE care ne-a susținut și continuă să ne susțină, nu în ultimul rând pentru că și noi am investit timp în cultivarea acestor relații bune de cooperare și prietenie. Dacă vom primi o invitație de a vizita Berlinul, pot doar presupune că doamna Președinte Sandu va accepta.

Nevoia de consens politic pe intern

■ **Cât de imperios necesară este declanșarea alegerilor anticipate și apoi formarea unei majorități care să susțină reformele pro-europene?**

■ Existența unui consens național privind reformele pro-europene este în primul rând important pentru noi, pentru procesul de dezvoltare și modernizare al țării noastre. Printr-o astfel de prismă trebuie să privim necesitatea alinării coordonate a eforturilor executivului și legislativului, și nu doar prin prisma necesității îmbunătățirii relațiilor cu partenerii occidentali.

În același timp, poți avea un guvern-președinte-parlament aliniat și să nu reușești multe în beneficiul cetățenilor, dacă interesele unei astfel de coaliții sunt altele decât cele naționale. La fel, poți avea forțe politice în proces de coabitare și să reușești foarte multe, așa cum ne arată experiența altor state unde forțe de ideologie politică diferită fac alianțe pentru a promova interesele statului și ale cetățenilor. De ce avem cu adevărat nevoie este să prioritizăm o agendă de dezvoltare pentru țară și nu pentru buzunare private. Dacă anume un asemenea deziderat ar ghida elita politică din parlament astăzi, s-ar putea realiza multe, cred, și cu actuala componență.

■ **Vă mulțumim pentru interviu!**

Mădălin Necșuțu

Editorial

Cum a dezghețat Maia Sandu relațiile cu vecinii și Occidentul

Republica Moldova a stat preț de patru ani izolată pe harta Europei de vecinii săi și partenerii occidentali. Relațiile belicoase promovate de președintele Igor Dodon cu Vestul, dar și cu vecinii - Ucraina și România - a făcut din Republica Moldova, la nivel prezidențial, un stat mai degrabă care a aparținut spațiul euro-asiatic.

Politica „echilibrată” promovată de fostul lider de la Chișinău, Igor Dodon, a fost una mai degrabă de orientare pro-estică și anti-occidentală. Declarațiile total neinspirate, după unii chiar voite, cum că peninsula Crimeea ar aparține Rusiei și nu ar fi fost anexată ilegal de către Moscova în 2014, a împins Republica Moldova condusă de Igor Dodon într-un con de umbră în ceea ce privește relațiile cu Kievul.

La fel, declarațiile lui Dodon despre istoria și cultura comune cu România a determinat o adevărată glaciațiune la nivel prezidențial cu Bucureștiul. În ceea ce privește UE, aparițiile lui Dodon la Bruxelles ca un purtător de mesaje al Moscovei, mai degrabă decât un șef al propriului stat, au stârnit rumoare în cancelariile occidentale.

În schimb, fostul președinte a făcut de fiecare dată ample exerciții de PR prin vizitele sale la Moscova. Dar asta nu a adus aproape niciun beneficiu palpabil din punct de vedere economic pentru Republica Moldova, în afara unor ridicări nesemnificative și temporare a embargo-ului impus de Rusia încă din 2013 produselor moldovenești. Nici măcar prețul la gazele furnizate de Gazprom nu s-a schimbat pentru Republica Moldova. Ba mai mult, a ajuns spre finalul mandatului lui Dodon ca Moldova să plătească unul dintre cele mai piperate prețuri din Europa per mia de metri cubi de la Gazprom.

Doar toate acestea s-au schimbat, am putea spune la 180 de grade, odată cu instalarea la cârma țării a Maiei Sandu. Un politician prin excelență pro-european care a susținut constant promovarea valorilor occidentale democratice.

**Mădălin Necșuțu, jurnalist,
Balkan Insight**

Așa cum a anunțat încă din timpul campaniei electorale prezidențiale, Maia Sandu a resetat relațiile toxice cu vecinii. Primul invitat la Chișinău a fost președintele Klaus Iohannis, care nu mai fusese în Republica Moldova de cinci ani de zile din cauza atitudinii negative avută încă din start de Igor Dodon la adresa României. Deși îl mai întâlnise pe Iohannis la București, cu alte câteva ocazii anterioare, Maia Sandu l-a primit pe Klaus Iohannis, pe 29 decembrie 2020, cu multă căldură și deschidere la Chișinău chiar în primele sale zile de mandat prezidențial.

România a continuat să ajute Republica Moldova, așa cum o făcuse anterior, cu ajutoare medicale în valoarea de 3,5

milioane de euro în 2020, și a promis 200.000 de doze de vaccin împotriva coronavirus din stocul României contractat prin Uniunea Europeană de reprezentanții farmaceutici acceptați la nivel mondial.

Iohannis a mai promis și 6.000 de tone de motorină pentru a veni în sprijinul agricultorilor, după ce Rusia nu și-a onorat promisiunea în acest sens. De asemenea, Iohannis a vorbit la Chișinău despre 100 de milioane de euro în granturi nerambursabile și 250.000 de euro pentru sectorul mass media. În schimb, Maia Sandu a apreciat sacrificiul făcut de medicii români la Chișinău în 2020, veniți voluntar să ajute.

Vizita la Kiev

A urmat apoi prima vizită externă a Maiei Sandu, între 11 și 12 ianuarie 2021, care a readus într-o lumină pozitivă relațiile Chișinăului cu celălalt mare vecin al său. Relația Kiev-Chișinău se află și acum sub potențialul său, dar Maia Sandu și omologul său ucrainean Volodimir Zelenski sunt decisi să schimbe această paradigmă. Cele două părți au convenit crearea unui consiliu pe lângă cele două președinții care să se întâlnească regulat și să discute despre problemele bilaterale. S-a vorbit și despre dezvoltarea infrastructurii între cele două state

și despre posibilitatea circulației numai cu buletinul pentru cetățeni.

Ambii lideri și-au recunoscut reciproc integritatea teritorială. Maia Sandu a spus clar și răspicat că peninsula Crimeea aparține fără niciun fel de nuanță doar Ucrainei. La rândul său, Zelenski a vorbit despre integritatea teritorială a Republicii Moldova și necesitatea reintegrării regiunii separatiste transnistrene.

Mai mult, cei doi au abordat cu calm problema planurilor energetice ale Kievului pe Nistru, care presupune dezvoltarea infrastructurii Complexului Hidroenergetic *Novodnestrovsk*.

Până în prezent, Ucraina nu a prezentat Chișinăului niciun proiect de impact de mediu asupra Nistrului, în condițiile în care aproape 80% din apa potabilă a Republicii Moldova provine din acest fluviu de o importanță vitală nu numai pentru Republica Moldova, dar și pentru regiunea Odesa. Maia Sandu a vorbit chiar și de o implicare a UE ca nivel de expertiză pe această problematică. Este totuși bine că astfel de proiecte sunt puse pe masă într-o lumină transparentă și negociabilă la vedere.

Semne bune dinspre Bruxelles

Maia Sandu și-a început vizita de la Bruxelles, între 18-19 ianuarie, într-un mod inedit și s-a întâlnit în primul rând cu procurorul-șef al Parchetului European, Laura Codruța Kovesi. Între cele două există și o relație personală stabilită în timp.

Această întâlnire dintre cele două nu este prima și s-a vrut una simbolică prin care Maia Sandu a cerut voalat ajutorul expres al Uniunii Europene în privința luptei cu corupția. Kovesi a devenit un reper al celor mai aprigi luptători anti-corupție nu numai în România, dar și la nivel european, fapt pentru care ocupă această poziție importantă la Bruxelles.

Maia Sandu a fost primită apoi la Bruxelles la cel mai înalt nivel de către Charles Michel, președinte al Consiliului European, Ursula Von Der Leyen, Președinta Comisiei Europene, Josep Borell Fontelles, Înalțul Reprezentat al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate, vicepreședinte al Comisiei Europene. Practic, triada care asigură conducerea de vârf a Uniunii Europene. Au urmat apoi vizite cu mai mulți reprezentanți sectoriale ai Comisiei Europene.

Venită de Bruxelles, Sandu a anunțat că UE vrea să ajute Moldova cu motoarele turate la maxim și a criticat iresponsabilitatea celor de dinainte care au frânat această relație. Șefa statului a declarat că „UE vrea să ne ajute, vrea să sprijine dezvoltarea Republicii Moldova, dar trebuie să aibă aici un partener de încredere” și

că Bruxellesul este gata să deblocheze toate fondurile de care dispune, atunci când la Chișinău va exista o guvernare stabilă și reformistă la modul concret.

„Am primit promisiuni că instituțiile europene în cooperare cu alte instituții internaționale vor încerca să ne ajute suplimentar la ceea ce au făcut deja pentru țara noastră. Am obținut confirmarea că 21,4 milioane de euro pentru reforma poliției vor fi alocate în curând”, a precizat șefa statului.

După 13 de ani la Palatul Elysee

„Ofensiva diplomatică” nu s-a oprit aici. După 13 de ani, un șef de stat al Republicii Moldova a fost invitat la Palatul Elysee. Astfel, între 3-4 februarie, Maia Sandu a fost invitata omologului său francez, Emmanuel Macron.

La fel ca Bruxelles, nu doar vizite în cele mai importante capitale ale Europei a contat, ci reacția de mândrie a cetățenilor moldoveni. Multitudinea de mesaje pozitive primite de Maia Sandu de la conaționali săi pe rețelele de socializare a creat impresia unui sentiment pozitiv al cetățenilor în raport cu președintele lor care îi reprezintă la cel mai înalt nivel în cancelariile Europei. Poate un sentiment care a lipsit prea mult în ultimii ani în raport cu șeful statului.

La Paris, Macron a dat un semnal clar că Franța va sprijini necondiționat Republica Moldova, atât timp cât la Chișinău există voință politică pentru continuarea parcursului european și de modernizare a țării. La rândul său, Maia Sandu a reluat retorica despre lupta anticorupție pentru a crea condițiile unui mediu investițional previzibil. Ea a vorbit cu subiect și predicat despre dorința ca investițiile franceze să pătrundă cât mai mult în Republica Moldova, iar Franța să urce în top 10 al investitorilor din țară.

Vizita este cu atât mai importantă în condițiile în care Franța este una dintre cele două locomotive ale Uniunii Europene. Cel mai probabil, ținând cont de relațiile bune pe care Maia Sandu le are în Germania, una dintre următoarele vizite ale sale se va opri cu siguranță la Berlin, acolo unde șefa statului a avut mereu uși deschise și a beneficiat de sprijin politic și economic.

„Ofensiva diplomatică” lansată de Maia Sandu și primirea ei în marile cancelarii ale Europei este un semnal concret că UE se raportează din nou la Republica Moldova cu speranță. Dar mai ales că este gata de un ajutor concret către Chișinău. Mai depinde și de voința politică a Guvernului și majorității parlamentare și de cum vor fi aruncate zarurile în politica internă din Republica Moldova. Scenariul ideal pentru ca toate aceste deziderate să fie realizate este o guvernare proeuropeană și o majoritate parlamentară pe măsură în viitorul cel mai apropiat posibil.

Ucraina și Moldova fac parte din familia europeană, așa că nimeni nu poate pune la îndoială în mod rezonabil aspirațiile lor europene

Marko Shevchenko, Ambasador al Ucrainei în Republica Moldova

Ambasadorul Ucrainei în Republica Moldova, Marko Șevcenko, ne-a acordat un interviu în care a vorbit despre recenta vizită efectuată la Kiev de către președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, omologului său, Volodimir Zelenski. Principalele provocări atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Ucraina pe calea europeană și proiectele comune viitoare de infrastructură au fost subiectele din centrul discuției noastre cu Excelența Sa, Marko Șevcenko.

■ **Ce ne puteți spune despre podul peste râul Nistru și despre traseul Kiev-Chișinău, și perspectivele unor astfel de proiecte după recentele discuții dintre președinții Sandu și Zelensky?**

■ Proiectele comune de infrastructură implementate în interesul celor două țări vecine sunt elemente esențiale ale oricărei cooperări bilaterale. Chișinău este cea mai apropiată capitală europeană de Kiev, dar în prezent este nevoie de la opt până la nouă ore pentru a ajunge la Chișinău cu mașina. După finalizarea proiectului de construcție a podului Yampil - Cosăuți și modernizarea parțială a drumului în regiunea Vinița din Ucraina, va dura doar de la cinci până la șase ore pentru a ajunge cu mașina de la Chișinău la Kiev. Va fi cea mai scurtă rută din Țările Baltice spre Balcani, contribuind la promovarea comerțului, legăturilor economice, conexiunilor dintre oameni, etc. Acest proiect ar oferi, de asemenea, un impuls pentru dezvoltarea unor rute turistice promițătoare, inclusiv rutele turistice „de weekend” (de exemplu: crame ucrainene și moldovenești, castele de frontieră și cetăți.) Prin urmare, în ianuarie, în timpul primei vizite oficiale externe a noii președinte

a Republicii Moldova, Maia Sandu, în Ucraina, am convenit să implementăm acel proiect și să accelerăm semnarea acordului interguvernamental privind construcția Podul Yampil-Cosăuți peste râul Nistru, precum și anumite documente ulterioare.

■ **În cadrul reuniunii recente de la Kiev, s-a vorbit și despre călătoria doar în baza buletinului de identitate, fără pașaport. Ne puteți oferi mai multe detalii despre acest lucru?**

■ Ucraina a inițiat problema simplificării regimului bilateral de călătorie cu Republica

Moldova în 2018. Din 2019, Ucraina și Moldova lucrează la proiectul noului acord bilateral privind călătoria fără viză pentru cetățeni. Negocierile sunt într-un stadiu avansat, așa că sper că ambele părți le vor finaliza în curând.

Planuri energetice pe Nistru

■ **Ne-ați putea spune mai multe despre dezvoltarea proiectului Complexului hidroenergetic de pe râul Nistru și despre planurile Kievului de a-l dezvolta? Dar despre impactul asupra mediului?**

■ „Complexul hidroenergetic de pe Nistru” este alcătuit din două centrale hidroelectrice cu depozitare pompată. Un rezervor tampon între primele două instalații reglează fluxul de apă în aval de Nistru. Pe lângă producția de energie electrică și echilibrarea sistemului energetic al Ucrainei, Complexul egalizează sezonier descărcarea apei din Nistru pentru a combate inundațiile de primăvară și pentru a furniza apă Republicii Moldova și regiunii Odesa din Ucraina în timpul sezonului secetos.

Pentru a promova protecția și dezvoltarea durabilă a Nistrului, Ucraina și Moldova au semnat Acordul de cooperare în acest domeniu și au instituit un mecanism bilateral - Comisia mixtă a Nistrului. Sarcina principală a acestui organ este de a asigura utilizarea rațională și sigură din punct de vedere ecologic și protecția resurselor de apă din bazinul Nistrului. Au avut loc deja două reuniuni ale Comisiei și sper că ambele părți își vor putea relua activitatea anul acesta. În special, această comisie trebuie să discute analiza pe scară largă a impactului complexului asupra ecosistemului bazinului Nistru, care a fost finalizată în cadrul Fondului ecologic global, cu implicarea experților de mediu moldoveni și ucraineni la sfârșitul anului 2019.

Printre alte concluzii, experții au remarcat reducerea scurgerii maxime de apă din rezervoare primăvara (controlul inundațiilor) și creșterea scurgerii minime de apă din rezervoare în timpul verii (menținerea volumului garantat de apă pentru funcționarea aducțiunii de apă de râu).

■ **Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai semnificative provocări pentru Republica Moldova și Ucraina pe calea integrării europene comune?**

■ Ucraina și Republica Moldova fac parte din familia europeană. Cetățenii noștri și-au demonstrat în mod clar alegerea europeană în ultimul deceniu, astfel încât

nimeni nu poate pune la îndoială în mod rezonabil aspirațiile europene ale țărilor noastre. De aceea, liderii Ucrainei și ai Republicii Moldova și-au reafirmat recent interesele reciproce în aprofundarea cooperării regionale, implementarea Acordurilor de asociere cu UE și consolidarea cooperării noastre în cadrul Parteneriatului Estic pentru a deveni mai aproape de UE.

Sunt departe de a spune că drumul nostru către Uniunea Europeană va fi luminos, neted și lipsit de obstacole. Nu, Ucraina și Republica Moldova trebuie să depășească multe obstacole și provocări. Reformele interne drastice vizează combaterea corupției și, desigur, așa-numitul „factor rusesc” în soluționarea conflictelor - toate aceste aspecte trebuie să fie luate în considerare și realizate cu atenție. Cu toate acestea, nu am nicio îndoială cu privire la realizările noastre prospere pe calea spre integrarea europeană.

Calea europeană comună

■ **Dar Parteneriatul Estic și posibilele proiecte comune între Republica Moldova și Ucraina?**

În cadrul ședinței președintelui Ucrainei și președintei Republicii Moldova din 12 ianuarie 2021, au fost stabilite, printre altele, prioritățile pentru cooperarea celor două state în ceea ce privește integrarea europeană și Summitul Parteneriatului Estic din 2021.

Aceștia au reafirmat disponibilitatea de a coordona eforturile ucrainene și moldovenești de consolidare a inițiativei Parteneriatului Estic. Ar trebui să fie luate în considerare și principiul diferențierii și ambițiile europene ale țărilor partenere.

Atât Ucraina, cât și Republica Moldova consideră că este necesar să se dezvolte în continuare formatul de cooperare „Partenerii asociați UE + 3”. Părțile solicită UE să aprofundeze dialogul privind ZLSAC și să îl extindă la alte aspecte ale cooperării,

precum și la integrarea sectorială treptată, inclusiv pe domeniile justiției, economiei digitale, energiei, transporturilor etc.

■ **Cum a fost percepută vizita Maiei Sandu în Ucraina și care a fost feedback-ul?**

■ Președintele Ucrainei a fost unul dintre primii lideri mondiali care a felicitat-o pe doamna Maia Sandu cu alegerea sa în calitate de președintă a Republicii Moldova, invitând-o să facă o vizită oficială în Ucraina. Această vizită a avut loc acum o lună și a generat așteptări foarte pozitive în Ucraina pentru o îmbunătățire rapidă și radicală a cooperării cu o Republică Moldova prietenoasă. În special, șefii de stat au avut ocazia să discute o gamă largă de probleme privind cooperarea bilaterală în sferile politică, culturală și educațională, securitate și energetică, comerț și transporturi și multe altele. Au convenit să relanseze relațiile moldo-ucrainene și să creeze condiții pentru a le aduce la nivel de parteneriat strategic. De asemenea, cei doi președinți au decis să înființeze Consiliul prezidențial moldo-ucrainean și să realizeze noul proiect de construcție a podului peste Nistru.

■ **Ne-ați putea spune mai multe despre acest nou consiliu prezidențial moldo-ucrainean? Care sunt componentele sale și cum va funcționa?**

■ Ucraina se străduiește să folosească fereastra de oportunitate care a apărut la sfârșitul anului 2020, dând un nou impuls relațiilor moldo-ucrainene.

Mecanismul bilateral pentru reuniunile anuale în formatul Consiliului prezidențial, în opinia noastră, este funcțional și poate fi utilizat pentru a discuta strategii pentru relații bilaterale și multiple probleme internaționale și regionale de interes reciproc, precum și pentru a monitoriza punerea în aplicare a acordurilor la care s-a ajuns la cel mai înalt nivel.

■ **Vă mulțumesc pentru acest interviu**

Mădălin Necșuțu

Opinia expertului

O nouă fereastră de oportunitate în dialogul moldo-ucrainean: momentul potrivit pentru a acționa

Alegerea Maiei Sandu la funcția de președintă a Republicii Moldova reprezintă o șansă reală în reluarea relației de cooperare cu Ucraina. Acest lucru s-a reflectat în mod clar în primii ei pași în direcția asigurării funcționalității interacțiunii interstatale pe mai multe niveluri, unde rolul central îl va juca dialogul dintre șefii de stat. Astăzi, întrebarea cheie este dacă statele vor utiliza această fereastră de oportunitate.

Natalia Stercul, Asociația pentru Politică Externă din Republica Moldova (APE)

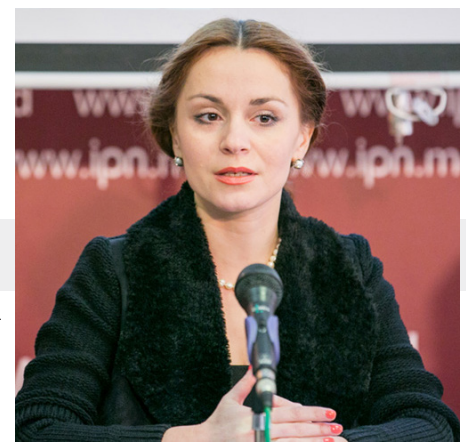
Ultima vizită a unui președinte moldovean în Ucraina a fost în 2015. Președinta Maia Sandu a înlăturat de curând această lacună, efectuând prima sa vizită în străinătate în Ucraina. Vizita a dat un puternic impuls relației moldo-ucrainene, lăsând în urmă particularitățile paradoxale din ultimii cinci ani, când comunicarea dintre aceste două state s-a limitat la contactele regulate la nivel guvernamental. Dialogul la nivel prezidențial a fost restabilit, formându-se și un Consiliu prezidențial - un organ de coordonare la nivelul șefilor de stat care vizează consolidarea cooperării dintre cele două state. Intensificarea cooperării politice va aduce cu siguranță beneficii reciproce, rezultate fezabile în rezolvarea problemelor bilaterale existente și posibilitatea de a răspunde în timp util la problemele care pot apărea în interacțiunea dintre cele două state vecine.

Perspective și provocări diferite

Cu toate acestea, cele două state au pășit în anul 2021 cu perspective și provocări diferite. Există o anumită dezamăgire în Ucraina din cauza instabilității politice și socio-economice, a situației pandemice actuale, a războiului în plină desfășurare în estul Ucrainei și a scăderii semnificative a ratingului președintelui ucrainean Volodimir Zelenski. Având în vedere situația precară și incertă din Ucraina, este dificil de a face previziuni privind evoluțiile ulterioare

ale țării. Cu toate acestea, reformarea structurilor puterii în Ucraina pe termen scurt este plauzibilă.

În cazul Republicii Moldovei, impactul pandemiei a fost semnificativ, cu toate acestea, noul an a început pe un făgaș optimist, cu așteptări mari de la noua președintă pe plan intern și extern. Data simbolică a [inaugurării oficiale a președintei Republicii Moldova](#), în ajunul Crăciunului, a adus noi speranțe de schimbare în diferite sectoare, cum ar fi politica externă, securitatea națională, dezvoltarea democratică durabilă a țării și punerea în aplicare a agendei europene. Nu se așteaptă niciun miracol din cauza situației politice dificile, în situația în care președinta Sandu nu are în spate o majoritate parlamentară și un guvern. Cu toate acestea, alegerea unui candidat pro-european reprezintă începutul unui nou ciclu politic în schimbarea democratică a Republicii Moldovei și o nouă etapă în dezvoltarea istorică a țării. Aceste noi așteptări și oportunități includ și reluarea relațiilor pragmatice cu Ucraina. Problema sprijinului reciproc în materie de securitate regională este una foarte relevantă. Rusia nu este dispusă să pună capăt războiului ucrainean de șapte ani. Președintele V. Zelenski nu a putut găsi un compromis pentru pace și încetarea focului. Cu toate acestea, în [declarațiile și promisiunile](#) din cadrul campaniei electorale, era convins ca

va reuși. Ucraina este în proces de creare a unei noi platforme- „[Platforma pentru Crimeea](#)”, care își propune eliberarea Crimeii și asigurarea integrității teritoriale a țării. Kievul intenționează să invite Rusia la discuții privind retragerea din Crimeea, în speranța unei abordări civilizate. Se mai întâmplă minuni, dar nu și în acest caz. Aceasta demonstrează că Zelenski are o înțelegere limitată a obiectivelor geopolitice care au condus la agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei.

Noua președintă a Republicii Moldova, Maia Sandu, a adoptat o abordare tranșantă în raport cu Rusia privind soluționarea conflictului transnistrean, solicitând autorităților ruse să retragă trupele militare și armamentul din regiunea transnistreană. [„Nu este doar o declarație – aceasta este o necesitate și voi lucra cu Rusia în acest sens atâta timp cât va fi nevoie”](#), a explicat Sandu.

Influența Rusiei rămâne încă puternică în Europa

Din păcate, situația de după alegerile prezidențiale din Republica Moldova nu indică vreun eșec al politicii președintelui

Putin de a sprijini regimurile aliate din sfera istorică de influență a Rusiei (în mod tradițional, Moldova este parte a acestei zone). Rusia va continua să-și consolideze influența pe teritoriul european, folosind atât puterea sa *soft*, cât și cea *hard*, deoarece nu dorește să facă schimbări spre est. Astfel, problema securității regionale va rămâne deschisă în următorii ani.

Cu toate acestea, Moldova și Ucraina trebuie să se concentreze pe consolidarea rezilienței statului la toate nivelurile, creând un scut comun împotriva amenințărilor vechi și noi. O atenție specială ar trebui acordată amenințărilor hibride. O problemă semnificativă este și lipsa de măsuri și mecanisme pentru a contracara amenințările hibride, dezinformarea, știrile false și propaganda politică. Aceste elemente distructive sunt obstacole în dezvoltarea și promovarea democratică a agendei europene în ambele țări și necesită noi abordări orientate spre rezultate în identificarea de soluții eficiente. Proiectele comune în acest domeniu pot contribui la extinderea cooperării bilaterale în combaterea dezinformării, pot sprijini libertatea mass-media și pot dezvolta jurnalismul independent, un adevărat pluralism media și educația media.

Control comun la frontieră

O altă problemă critică a acestor două țări este implementarea controlului comun de-a lungul [frontierei moldo-ucrainene](#). Aceasta înseamnă îmbunătățirea gestionării integrate a frontierelor prin includerea problemelor de frontieră și vamale legate de lansarea unui control comun deplin la punctele de trecere a frontierei „Cuciurgan-Pervomaisk” și „Giurgiulesti-Reni”. Aceasta se referă, de asemenea, la planurile de dezvoltare a infrastructurii de frontieră și la

aranjamentele complete de implementare bazate pe Acordul privind controlul în comun al persoanelor, vehiculelor și mărfurilor în punctele comune de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene.

În dialogul moldo-ucrainean au avut loc schimbări semnificative, care ar putea constitui începutul unei noi etape de dezvoltare a parteneriatului politic. Acest lucru nu ar fi posibil fără factorul european care leagă Moldova și Ucraina de aspirația europeană, creând perspective de construire a unui sistem european de securitate, care va contracara amenințările la adresa securității naționale a ambelor state și va asigura implementarea agendei europene.

Oportunitățile și provocările economice din cooperarea moldo-ucraineană necesită o atenție sporită în împrejurările actuale, deoarece consecințele pandemiei au redus volumul comerțului dintre cele două state. Potrivit [Serviciului statistic de stat al Ucrainei](#), volumul comerțului cu mărfuri în ianuarie-iulie 2020 a ajuns la 390,7 milioane USD. Exporturile de bunuri către Republica Moldova a constituit 352,8 milioane USD (o scădere cu 14,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2019), importurile de bunuri - 37,9 milioane USD (o scădere cu 25,5%). Ambele state sunt interesate să crească cifra de afaceri a comerțului bilateral și să implementeze proiecte economice comune în diferite domenii în viitorul apropiat.

Oportunități și provocări în sectorul energetic

Problema energetică face și ea parte din prioritățile de pe agenda bilaterală. Dependența energetică externă a Republicii Moldovei este o luptă serioasă în acest sens. Ucraina a fost un partener

de încredere în acest domeniu. Cu toate acestea, tranzitul de gaze prin Ucraina în contextul deteriorării relațiilor ruso-ucrainene a fost una din problemele cheie ale autorităților moldovenești pro-ruse. Ucraina și-a exprimat în mai multe rânduri disponibilitatea de a restabili [exportul de electricitate](#) spre Moldova. Cooperarea dintre cei doi în domeniul energiei depinde foarte mult de voința politică de a continua cooperarea sub umbrela UE, respectând normele și reglementările europene.

Căutarea de soluții viabile la problemele bilaterale de lungă durată rămâne o problemă deschisă. Printre problemele critice și sensibile se numără așa-numitul [„pachet de înțelegeri”](#), care include finalizarea procesului de demarcare a frontierei, recunoașterea drepturilor de proprietate și stabilirea condițiilor de funcționare a complexului hidrologic de pe râul Nistru.

Este timpul să stabilim și să realizăm obiective ambițioase în diferite domenii ale cooperării moldo-ucrainene, inclusiv activități comune în cadrul agendei europene de distribuire a finanțării de către UE în următorii cinci ani. Moldova și Ucraina ar trebui să utilizeze pe deplin aceste noi oportunități pentru o mai mare apropiere economică și socială, pentru o consolidare a solidarității regionale în menținerea securității și protecției mediului. Este necesar să se acorde o atenție sporită problemelor minorităților naționale din Moldova și Ucraina, ținând cont de faptul că activismul diasporei joacă un rol important în promovarea democrației și a drepturilor omului în ambele țări. Toate acestea vor deschide calea către un nou format de cooperare între state, bazat pe o abordare constructivă, reală și pragmatică în găsirea soluțiilor la problemele existente în dialogul bilateral.

Opiniile exprimate în cadrul buletinului nu reflectă în mod necesar și punctele de vedere ale Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și Asociației pentru Politică Externă (APE).